

ПЕРЕДМОВА

Виповнилося 12 років першій в історії освіти України магістерській програмі з підготовки археологів та істориків первісності «Археологія та давня історія України». Завдяки плідній співпраці Національного університету «Києво-Могилянська академія» з Інститутом археології НАНУ, потужний науковий потенціал останнього, його інфраструктура (бібліотека, архів, фонди, численні експедиції тощо) були залучені до підготовки нового покоління українських археологів.

Головний осередок археологічної науки в країні, Інститут археології НАНУ, нагально потребує тісного контакту з університетською освітою через катастрофічне старіння археологічних кадрів. Мізерне державне фінансування науки зробило її малопривабливою для молоді, частка якої в археології різко зменшилася. Заснування у 2000 р. в НаУКМА школи з підготовки фахівців з археології та первісної історії відкрило шлях здібній молоді в академічну археологію, яка в наш час не тільки катастрофічно старіє, але й потерпає від нашествия кримінальних «чорних археологів», по суті грабіжників археологічної спадщини України.

Тільки завдяки демократичним засадам організації освіти в НаУКМА вдалося залучити потужний науково-педагогічний потенціал Інституту археології НАНУ для підготовки молодих археологів України. Саме цим пояснюється високий коефіцієнт корисної дії магістерської програми, більше половини випускників якої стали фаховими археологами.

За 12 років роботи програми фактично вирощене нове пострадянське покоління українських археологів. Підготовлено 125 магістрів, 65 з яких працює за прямою спеціальністю в Інституті археології НАНУ та у споріднених структурах або навчається в аспірантурі за спеціальністю «Археологія». Враховуючи, що в Україні близько 300 діючих археологів, то кожен п'ятий з них — випускник НаУКМА.

Через непродумані розпорядження МОН України останніх років програма переживає труднощі, які ставлять її на межу виживання. Найболючішими були скорочення держзамовлення на археологію з 15 до 10 місць, заборона перехресного вступу, що є прямим порушенням прав людини, звуження статусу дисципліни до спеціалізації, скорочення годин на курси з археології вдвічі, введення додаткових вступних іспитів, непереборні бюрократичні перепони на шляху ліцензування МОНом спеціальності «Археологія» та багато інших. Складається враження цілеспрямованих дій по знищенню найбільш продуктивної в історії української освіти школи з підготовки археологів, що, без сумніву, буде мати далекосяжні негативні наслідки для подальшого розвитку як археологічної науки, так і пам'яткоохоронної діяльності в Україні в цілому.

Однак викладачі та студенти програми «Археологія та давня історія України» не втрачають оптимізму, сподіваються на зміни на краще і пропонують усім, хто цікавиться минулим України, черговий, уже сьомий випуск Магістеріуму «Археологічні студії», що містить розвідки з різних періодів далекого минулого України від палеоліту до пізнього середньовіччя і нових часів.

Леонід Залізник